

KRIMINALISTINĖS LINGVISTIKOS RAIDOS TENDENCIJOS BEI PERSPEKTYVOS

Renata Ryngevič *

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Kriminalistikos katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 46 11
Elektroninis paštas renryn@mruni.lt

Pateikta 2006 m. gegužės 3 d., parengta spaudai 2006 m. spalio 25 d.

Santrauka. Straipsnyje nagrinėjamos naujos tendencijos siekiant išplėsti kriminalistinio lingvistinio tyrimo sprendžiamų uždavinių „rata“ ir jų įgyvendinimo būdus. Pastaruoju metu bandoma naujai pažvelgti į kriminalistinės lingvistinės ekspertizės tikslus, uždavinius, tyrimo objektus ir kt.

Straipsnio autorės manymu, lingvistinės ekspertizės raidos tendencijos siejamos ne tik su didėjančia kompiuterinės įrangos, kaip pagalbinės tyrimo priemonės, reikšme, bet ir su kita techninio progreso puse, t. y. su vis dažnesniu kompiuterinės įrangos naudojimu tekstams rengti.

Kriminalistinio kalbos tyrimo tendencijos rodo, kad kriminalistinių lingvistinių metodikų, skirtų kompiuterinių tekstų tyrimui, parengimas yra viena iš svarbiausių dabartinės kriminalistinės lingvistikos krypties.

Straipsnyje analizuojami visiškai naujo ir neįprasto kriminalistinio lingvistinio tyrimo objekto, t. y. bendravimo internetu kalbos, ypatumai. Interneto komunikacijos tikslais (pvz., elektroninis paštas, naujienų grupės ir pan.) vartojama kalba turi savo ypatumų, į kuriuos būtina atsižvelgti rengiant ir kriminalistinio lingvistinio šios kalbos atmainos tyrimo metodus.

Pagrindinės sąvokos: kriminalistinė lingvistika, kriminalistinė lingvistinė ekspertizė, elektroninis diskursas.

ĮVADAS

Nuolatinė nusikaltimų tyrimo ir aiškinimo proceso praktika, kai į kriminalistų akiratį patenka įvairūs dokumentai, tekstai, lemia kriminalistinės lingvistinės ekspertizės bei jos teorinio pagrindo – kriminalistinės lingvistikos – raidos tendencijas.

Dokumentų tekstai gali būti pagrindiniai įrodomosios medžiagos šaltiniai, kita vertus, juose gali glūdėti bylai reikšminga informacija apie nusikaltimo aplinkybes. Jeigu anksčiau didžiausią šių dokumentų dalį sudarė rankraštiniai tekstai, tai dabar dokumentų įforminimo ir sudarymo būdai įvairūs: tai ir kompiuterinių programų pagalba surinkti tekstai, tekstai, esantys kompiuterio laikmenoje, poligrafiniu būdu išspausdinti tekstai ir pan. Visi šie tyrimo objektai turi vieną bendrą bruožą, reikšmingą kriminalistiniam tyrimui: juose užfiksuota *kalbinė informacija*, kuri gali būti iššifruota, išanalizuota ir

įvertinta tik kriminalistinių lingvistinių metodų pagalba. Šiuos metodus, kaip ir teorinį jų pagrindą, kuria kriminalistinė lingvistika, o kriminalistinė lingvistinė ekspertizė – įgyvendina.

Pastaruoju metu daugelio šalių mokslininkų pastangomis bandoma naujai įvertinti kriminalistinės lingvistinės ekspertizės tikslus, uždavinius, tyrimo objektus ir kt. Pastebimos tendencijos išplėsti kriminalistinio lingvistinio tyrimo sprendžiamų uždavinių „rata“ ir jų įgyvendinimo būdus.

Techniniam progresui būdingos dvi pusės: tobulėja tyrimo metodai naudojant naujausius technikos ir mokslo pasiekimus, tačiau, kita vertus, tobulėja ir nusikaltimo padarymo būdai ir priemonės. Lingvistinės ekspertizės raidos tendencijos siejamos ne tik su didėjančia kompiuterinės įrangos, kaip pagalbinės tyrimo priemonės, reikšme, bet ir su kita techninio progreso puse, t. y. su vis platesniu kompiuterinės įrangos naudojimu rengiant kriminalinius tekstus. Tai reiškia, kad lingvistinei eks-

* Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Kriminalistikos katedros docentė, daktarė.

pertizei ateityje bus pateikiama vis mažiau rankraštinių tekstų, daugės *kompiuterinių* tekstų (ir esančių kompiuterio laikmenoje, ir išspausdintų spausdintuvu). Kadangi tokiais atvejais dauguma tradicinių kriminalistinių metodų (pvz., rašysenos tyrimai) yra mažai veiksmingi, atsiranda būtinybė ieškoti naujų efektyvių metodų, kurti naujas tyrimo technikas. Pavyzdžiui, atsižvelgiant į tai, kad tarp anoniminio teksto ir jo autoriaus, be fizinių bei intelektinių, egzistuoja ir emociniai ryšiai, anoniminio teksto autoriaus paieškai (nustatymui iš kelių įtariamųjų asmenų) siūloma taikyti poligrafinius tyrimus [1, p. 537–539].

Kompiuterinių tekstų atveju nereikšmingas fizinis ryšys tarp dokumento teksto ir jo autoriaus, koks yra, pvz., rankraštyje, todėl ypatingai svarbus nustatant autorystę tampa intelektinis ryšys, kuris atsispindi teksto kalboje, turinyje. Nors, savaime suprantama, dėl sparčiai tobulėjančios kompiuterinės technikos programų (pvz., taikant automatines taisymo programas, vertimo programas) ir šis ryšys gali susilpnėti [2, p. 599–602].

Kriminalistinio kalbos tyrimo tendencijos rodo, kad kriminalistinių lingvistinių metodikų, skirtų kompiuterinių tekstų tyrimui, parengimas yra viena iš svarbiausių dabartinės kriminalistinės lingvistikos krypčių. Sudėtingesniais atvejais tokios ekspertizės gali būti kompleksinės, t. y. atliekamos įtraukiant ir kompiuterių specialistus.

Lingvistinės ekspertizės atstovai, vadovaudamiesi empirine medžiaga, teigia, kad tiriant kompiuterinį tekstą ypač dėmesingai turi būti nagrinėjamas teksto parengimas. Teksto parengimas – tai jo surinkimas kompiuterio klaviatūra, klaidų ištaisymas ir teksto išspausdinimas. Teksto, surinkto kompiuteriu, atveju tiriami teksto autoriaus rinkimo, tvarkymo ir koregavimo įgūdžiai. Šių įgūdžių lygis rodo, kaip gerai asmuo išmano ir gali naudotis, pritaikyti praktikoje tam tikrų kompiuterinių programų funkcijas. Lingvistinės ekspertizės objektai tokiais atvejais gali būti dvejopo pobūdžio: 1) kompiuteriniai tekstai, esantys kompiuterio laikmenoje, 2) kompiuteriniai tekstai, išspausdinti spausdintuvu. Abiejų rūšių tekstų tyrimas turės savų ypatumų, pvz., kai tekstas yra kompiuterio laikmenoje, daugumą aukščiau minėtų teksto požymių, apibūdinančių rinkimo, tvarkymo ir koregavimo įgūdžius, galima nesunkiai nustatyti. Tačiau tiriant jau išspausdintą tekstą didelės dalies šių požymių nustatyti nebegalima [3, p. 104].

Kompiuterinių tekstų autorystės nustatymo galimybė rodo, kad lingvistinės ekspertizės galimybės didėja, nes šalia tradicinių požymių atsiranda dar viena požymių grupė, turinti didelę reikšmę nustatant teksto autorių.

Vis platesnis naujų informacinių technologijų naudojimas lėmė naujos dialoginio rašytinio bendravimo formos, kurios daugeliu požymių artimos sakytinei formai, atsiradimą. Visiškai nauju ir neįprastu kriminalistinio lingvistinio tyrimo objektu gali tapti ir *bendravimo internetu kalba*. Juk XX a. pabaigoje atsirado nauja kalbos vartosenos sritis – pasaulinis elektroninis tinklas, arba internetas. Internete komunikacijos tikslais (pvz., elektroninis paštas, naujienų grupės ir pan.) vartojama

kalba turi savo ypatumų. Tokia kalba laikoma atskira stilistine kalbos atmaina – *elektroniniu diskursu* (dar vadinama elektronine kalba, kompiuteriniu diskursu, rašytiniu pokalbiu ir pan.). Visame pasaulyje, taip pat ir Lietuvoje [4, p. 17–18; 5, p. 17–18; 6, p. 65–67; 7], elektroninio diskurso tyrinėjimai pradėti neseniai.

Prieš pradėdant nagrinėti elektroninio diskurso ypatumus, reikšmingus ir kriminalistiniam tyrimui, reikėtų paaiškinti šios sąvokos lingvistinę reikšmę. Terminas *diskursas** lingvistikoje vartojamas kaip tradicinių šnekos, teksto ir dialogo sąvokų patikslinimas.

Diskursas yra terminas, siejantis visas kalbinės veiklos formas. Diskursas apima visą komunikacijos aktą: ne tik tekstą, bet ir dalyvius, situaciją, kontekstą, nekalbinės raiškos priemones (gestus, mimiką). Diskursas suprantamas taip pat, kaip kalbinė raiška, šneka, kalbinės veiklos procesas, kalbėjimo būdas. Lingvistikoje diskursas – tai „kalbos vartoseną, kaip socialinės veiklos formą, o diskurso analizė – analizė, kaip tekstai veikia sociokultūros kontekste. Tokia analizė apima teksto formą, struktūrą, organizaciją visais lygmenimis – fonologijos, gramatikos, leksikos ir kt.“ [8].

Galima prognozuoti, kad ateityje elektroninio diskurso analize galės remtis ir kriminalistinis lingvistinis šios naujos kalbos atmainos tyrimas sprendžiant klausimą apie internete pasirodžiusios žinutės autorystę.

Bendravimo internetu kalba, arba elektroninis diskursas, turi savo ypatumų, į kuriuos būtina atsižvelgti rengiant kriminalistinio lingvistinio šios kalbos atmainos tyrimo metodus. Kalbininkų teigimu, elektroninio tinklo kalba turi ir rašytinės, ir sakytinės kalbos bruožų, todėl kartais ji apibūdinama kaip rašytinė šnekamoji kalba, sakytinės ir rašytinės kalbos hibridas, kalbėjimas rašant [7]: „tai tarsi rašyti laiškus, kurie siunčiami telefonu“ [9]. Tekstas užrašomas, bet ne tipine rašytine kalba: bendraujama viešai, bet neoficialiai.

Su sakytine kalba elektroninį diskursą sieja tam tikros bendravimo stiliaus ir kalbos ypatybės: neoficialus ir neformalus, spontaniškas ir neapgalvotas bendravimo stilius, kurio kalbai būdingos trumpos frazės, žinutės, trumpiniai, kurie tradiciškai būdingi sakytinei kalbai. Tačiau interneto kalba vis dėlto yra geriau apgalvota, užrašyta pagal rašytinės kalbos taisykles. Su rašytine kalba ją sieja rašytinė kalbos forma, nesinchroninis bendravimas, ilgalaikiškumas, redagavimo galimybė bei fiksuotumas. Tačiau pastebėta, kad interneto pokalbių dalyviai nėra linkę tvarkyti savo sukurtus tekstus. Pirminis variantas arba juodraštis, kurio rašytinės kalbos atveju adresatas nemato, bendraujant internetu yra priimtina norma.

Todėl kriminalistinėje lingvistinėje interneto tekstų analizėje turi būti taikomi ir rašytinės, ir sakytinės kalbos tyrimo metodai. Tai – dar vienas argumentas, kad šių abiejų kalbos formų tyrimo metodus būtų tikslinga taikyti atliekant vieną (lingvistinę) kriminalistinę ekspertizę.

* lot. *discursus* – judėjimas, pokalbis, pašnekesys; pranc. *discours* – kalba, kalbos tipas, tekstas.

Interneto pokalbių kalbos ypatumai galėtų būti reikšmingi ir atliekant kriminalistinius lingvistinius šios kalbos tyrimus. Tačiau dėl specifinių kriminalistinio lingvistinio tyrimo poreikių ypač dėmesingai turėtų būti tiriami tokie elektroninio diskurso kalbos lygmenys kaip: leksika, sintaksė, stilius.

Kaip matome iš pateiktos charakteristikos, internetinio bendravimo stilius, kaip ir leksika, paprastai turi sakybinei kalbai būdingų požymių: tai – neformalumas, emocionalumas, kalbėjimas (rašymas) pirmuoju ir antroju asmeniu. Sintaksė turi ir rašytinės, ir sakininės kalbos požymių: joje, kaip rašytinėje kalboje, dažniau vartojamos sudėtingos konstrukcijos (sudėtiniai sujungiamieji ir prijungiamieji sakiniai), dažnai – skiriamieji jungtukai. Tačiau, kaip ir sakininė kalba, elektroninio diskurso sintaksė pasižymi fragmentiškumu, dažnai vartojamos atskiros frazės. Elektroniniame diskurse ne visada aiškios ir pažymėtos sakinių ribos, mažiau skyrybos ženklų vartojama ir sakinio viduryje.

Lietuviško elektroninio diskurso rašyba yra įvairi: vartojama tradicinė lietuviška abėcėlė, taip pat lotyniška be diakritinių ženklų, dažnai tam tikrų raidžių samplaiškos, vietoj atskirų raidžių – simboliai. Siekiant rašyti kuo sparčiau, atsisakoma didžiųjų raidžių.

Tačiau reikėtų pažymėti, kad elektroninis diskursas, kaip ypatinga kalbos atmaina, skiriasi ir nuo rašytinės, ir nuo sakininės kalbų: pavyzdžiui, nuo rašytinės kalbos skiria tai, kad elektroninėje kalboje vartojama daugiau veiksmažodžių,rieveiksmių, dalelių, pirmojo ir antrojo asmens įvardžių, prijungiamųjų jungtukų. Elektroniniame diskurse dažniau vartojami jaustukai, klausiamieji įvardžiai, elipsė (kas labiau būdinga sakybinei kalbai) [7].

Lietuviško elektroninio diskurso tyrinėtojų pažymima viena svarbi šios kalbos atmainos ypatybė, kuri reikšminga ir kriminalistiškai tiriant kalbos raišką: elektroninio diskurso požymiai labiausiai sutampa su ypatybėmis, lietuvių kalboje priskiriamomis prie buitinio stiliaus – neoficialiai, sakybinei kalbos atmainai. Iki šiol sakininę neoficialią kalbą buvo sudėtinga tirti, todėl dabar ją analizuoti galima būtų tiriant elektroninio diskurso kalbą.

Jau dabar nustatyta, kad lietuvių kalbos elektroniniam diskursui būdinga, pavyzdžiui, neoficiali leksika: žodžiai, turintys perkeltinę reikšmę, nauji įvairios kilmės frazeologizmai, deminutyvai ir vulgarizmai. Lietuviško elektroninio diskurso kalba yra ekspresyvi, joje vartojama daug intarpų kitomis kalbomis bei nenorminių skolinių. Pastebima taip pat didelė anglų kalbos įtaka ne tik leksikai, bet ir rašybai, santrumpoms, kuriant slapyvardžius bei parašus.

Ypač įdomūs ir reikšmingi kriminalistiniame tyrimui gali būti ir sociologiniai šios kalbos atmainos vartotojų tyrimai (jų socialinės padėties, amžiaus, lyties), atlikti Lietuvoje. Sociologiniai tyrimai parodė, kad interneto kalbos kūrėjas yra jaunas, išsilavinęs arba tebesilavinantis žmogus, gyvenantis dideliame mieste, dažnai tai yra vyras. Nemažą interneto vartotojų dalį sudaro asmenys, dirbantys darbą, susijusį su informacinėmis

technologijomis (paprastai tai yra kvalifikuotas darbas), arba aukštųjų mokyklų studentai [7, p. 20–22].

Elektroninio diskurso slengą kuria ne tik mažiau išsimokslinę, ne itin raštingi, bet ir išsilavinę, aukštuosius mokslus baigę ar tebestudijuojantys dvidešimtmečiai, trisdešimtmečiai. Būtent tokio amžiaus asmenys sudaro didžiąją daugumą elektroninio diskurso kūrėjų.

Tačiau, suprantama, ilgainiui interneto kalbos vartotojų kontingentas gali kisti, kadangi interneto paslaugomis naudojasi vis daugiau asmenų, todėl tokių tyrimų rezultatai turi būti nuolat atnaujinami.

Kalbininkų manymu, elektroninio diskurso kalbinės (ir nekalbinės) raiškos apžvalga rodo, kad lietuvių kalboje formuojasi nauja, savita stilistinė kalbos atmaina. Tačiau dėl gausybės nenorminių raiškos priemonių ji nepriskiriama prie bendrinės kalbos, o laikoma slengu.

Dabar (ypač jaunimo tarpe) paplitęs bendravimas elektroninių pokalbių svetainėse, vadinamasis „*čatas*“¹, t. y. dialogas (arba polilogas), kuris vyksta interaktyviu režimu renkant tekstą klaviatūra ir matant jį ekrane. Tokių pokalbių kalba dažnai vadinama užrašyta šnekamąja kalba. Šiai kalbos formai būdingi pokalbio, šnekamosios ir jaunimo kalbos požymiai [10].

Daug bendraujama elektroniniu paštu, balso paštu. Šiuolaikinės technologijos suteikia galimybę atlikti kalbinę sintezę, t. y. tekstą perteikti balsu. Šios technologijos įgarsina rašytinį tekstą specialiuju balso sintezės programų pagalba.

Elektroninių laiškų kalbos tyrimas siekiant nustatyti arba apibūdinti jų autorių yra gana sudėtingas. Paprastai elektroniniai laišakai būna labai mažos apimties tekstai, kurių stilių sunku palyginti su kitais rašytinės kalbos stiliais [11]. Tokio laiško tekstą gali sudaryti užrašytas dviejų asmenų pokalbis, tuomet kalba bus panašesnė į šnekamąją kalbą. Kaip mano publikacijos „*Mining E-mail Content for Author Identification Forensics*“ („Elektroninių laiškų turinio analizė autoriaus identifikacijai teisminiame kontekste“) autoriai, elektroninio laiško autoriaus nustatymo galimybės riboja ir faktas, kad autorių gali būti daug [11].

Ypatingais bruožais pasižymi ir į elektroninį diskursą panaši vis labiau plintanti trumpųjų žinučių (SMS) kalba. Lakoniška tokių žinučių kalba taip pat gali tapti kriminalistinio lingvistinio tyrimo objektu. Nors SMS žinučių, kaip ypatingos bendravimo formos, tyrimai dar tik pradėti, taikomios lingvistikos specialistai jau kalba apie savitą jų stilių. Trumpųjų žinučių struktūroje dominuoja dvi tendencijos: tai – supaprastinimas, o kita vertus – didelės kreatyvinės raiškos galimybės. Panašiai kaip ir kitose bendravimo internetu formose (pokalbių svetainėse, el. laiškuose), manipuluojama raštu siekiant efekto, kuris sakininėje kalboje išgaunamas prozodinėmis priemonėmis (kirčiu, priegaidėmis, tonais).

Stilistinė analizė, tiksliau, jos pagrindiniai principai, kai kurių mokslininkų manymu, gali būti taikomi taip pat ir kompiuterinio programavimo srityje. G. R. McMenaminas šią taikymo sritį vadina *Software Foren-*

¹ ang. *chat* – pasikalbėti, papplepėti.

sics [12, p. 82]. Jis pateikia tokį pavyzdį: du C++ kodo fragmentai, užrašyti dviejų skirtingų programuotojų, atliks tokią pačią funkciją, tačiau bus pastebimi programinio kodavimo stiliaus skirtumai. Kompiuterijos analitikai nustato įvairius parametrus, t. y. stiliaus rodiklius (indikatorius) tokius kaip: kintami vardai, jų ilgis, santykis tarp visuotinių ir vietinių kintamųjų, maketavimas, komentaro vieta, vidutinis eilutės lygis, sintaksinių struktūrų vieta ir kt.

Pastaraisiais metais įvairios internete naudojamos rašiško bendravimo formos tokios kaip elektroniniai laišakai, pokalbiai, taip pat ir trumposios mobiliuoju ryšiu siunčiamos žinutės (SMS), vis dažniau tampa atskiro tyrimo objektais. Jas bandoma nagrinėti ir lingvistiniu aspektu: analizuojami jų specifiniai kalbiniai požymiai, skirtumai ir panašumai į bendrinę kalbą. Mokslininkai vis dažniau kelia klausimą, kokią įtaką specifinė supaprastinta interneto kalba apskritai turės bendrinei kalbai bei rašytinei kalbai [13–19]. Teismo lingvistikos atstovai jau pradėjo įvairių elektroninio diskurso formų raiškos teisiniame kontekste analizę, apie tai kalbama tokiuose darbuose kaip, pvz., „*Mining Email Content for Author Identification Forensics*“ („Elektroninių laiškų turinio analizė autoriaus identifikacijai teisiniame kontekste“), „*Analysing E-Mail Text Authorship for Forensic Purposes*“ („Elektroninių laiškų teksto autorystės analizė teismo poreikiams“) [20, 21].

Kriminalistinės lingvistinės ekspertizės specialistai savo ruožtu turi pasiręgti atlikti tokių neįprastų tyrimo objektų analizę kriminalistinių tyrimų tikslais, kadangi įvairios interneto kalbos formos gali būti naudojamos ir siekiant nusikalstamų tikslų.

IŠVADOS

Techninio progreso dėka kriminalistinio tyrimo perspektyvos, taip pat ir kriminalistinės lingvistinės ekspertizės raidos tendencijos siejamos su kompiuterinių žinių bei metodų taikymo galimybėmis atliekant kriminalistinius lingvistinius tyrimus.

Kriminalistinės lingvistikos bei lingvistinės ekspertizės raidos perspektyvos siejamos su kompiuterinės įrangos naudojimo tekstams spausdinti ypatumais. Tokiu būdu teksto rinkimo įgūdžių požymių, kaip papildomų kriminalistinio tyrimo požymių, reikšmė didėja.

Su techninio progreso laimėjimais siejamos ir kitos kriminalistinio lingvistinio tyrimo galimybės: tai bendravimo internetu kalbos, vadinamojo elektroninio diskurso, tyrimai. Elektroninis diskursas pasižymi ir sakinės, ir rašytinės kalbos savybėmis. Tai dar vienas argumentas, kad būtina bendradarbiauti metodologiniu lygiu tiriant rašytinę ir sakinę kalbą kriminalistikos reikmėms.

Tokiu būdu naujos kalbos atmainos – interneto kalbos, vadinamojo elektroninio diskurso, tyrimai, kurie jau pradėti ir Lietuvoje, galbūt turės įtakos ir kriminalistinio lingvistinio šios kalbos atmainos tyrimo metodams ir parodys naujausias kalbos raidos tendencijas.

LITERATŪRA

1. **Jaworski R.** Skuteczność różnych testów poligraficznych do ustalenia autorstwa anonimu / Problematyka dowodu z ekspertyzy dokumentów / pod red. Z. Kegla. – Wrocław, 2002. T. 1.
2. **Jaworski R.** Nowe techniki sporządzenia dokumentów – zagadnienia dowodowe / Problematyka dowodu z ekspertyzy dokumentów / pod red. Z. Kegla. – Wrocław, 2002. T. 1.
3. **Žalkauskienė A., Žalkauskas V.** Autorystės ekspertizės raida ir perspektyvos šiandieninėje Lietuvoje // Jurisprudencija. 1999. T. 11(3).
4. **Ryklienė A.** Elektroninė lietuvių kalba: normos ir nenormos / Kalbos normų kaita ir vartoseną. J. Jablonskio konferencijos pranešimų tezės. – Vilnius, 1999 m. sausio 7 d.
5. **Ryklienė A.** Bendravimas internetu: kalbėjimas rašant / Kalbos normų kaita ir vartoseną. J. Jablonskio konferencijų pranešimų tezės. – Vilnius, 2000 m. rugsėjo 28 d.
6. **Ryklienė A.** Lietuvių kalba internete: jaunimo šnekamosios kalbos atspindžiai / Tekstas kaip pasaulio atspindys. Tarptautinės konferencijos tezės. – Šiauliai, 2000 m. lapkričio 9–10 d.
7. **Ryklienė A.** Elektroninis diskursas: kalbos ypatybės ir stilius. Daktaro disertacija: humanitariniai mokslai, filologija, 04H / Asta Ryklienė. – Vilnius, 2001.
8. **Fairclough N.** Critical Discourse Analysis. – London/ New York: Longman, 1997. (Cituojuama iš: Ryklienė A. Elektroninis diskursas: kalbos ypatybės ir stilius. Daktaro disertacija: humanitariniai mokslai, filologija. – Vilnius, 2001).
9. **Baron N. S.** 2000: Alphabet to Email: How written English Evolved and Where it's Heading. – London/ New York: Routledge. (Cituojuama iš: Ryklienė A. Elektroninis diskursas: kalbos ypatybės ir stilius. Daktaro disertacija: humanitariniai mokslai, filologija, 04H / Asta Ryklienė. – Vilnius, 2001).
10. **Wilde E.** Zwischen Mündlichkeit und Schriftlichkeit: Die Chat-Kommunikation aus linguistischer Sicht // Papers & Studies. 2002 Nr. 1. // <http://www.mediensprache.net/archiv/pubs/2028.pdf>. Žiūrėta: 2005-05-12.
11. **De Vel O., Anderson A.; Corney M.** et al. Mining E-mail Content for Author Identification Forensics. 2001, Int.: // <http://www.acm.org/sigmod/record/issues/0112/SPECIAL/6.pdf>. Žiūrėta: 2005-05-11.
12. **McMenamin G.** Forensic Linguistics: Advances in Forensic Stylistics. – California State University, Fresno, California, USA, 2002. P. 82.
13. **Schmückle B., Chi T.** Spam. Linguistische Untersuchung einer neuen Werbeform // Networx. Nr. 39. 2004 // <http://www.mediensprache.net/networx/networx-39.pdf>. Žiūrėta: 2005-05-12.
14. **Burri G.** Spontanschreibung im Chat // Linguistik online. Nr. 15. 2003 // http://www.linguistik-online.de/15_03/burri.pdf. Žiūrėta: 2005-05-12.
15. **Dietz K.** Kommunikation mit Internet und Handy, 2003 // <http://www.lehrer-online.de/dyn/9.asp?url=327793.htm>. Žiūrėta: 2005-05-12.
16. **Dürscheid Ch.** Netzsprache – ein neuer Mythos, 2003 // <http://www.ds.unizh.ch/lehrstuhlduerscheid/docs/netzsprache.pdf>. Žiūrėta: 2005-05-12.
17. **Hardy I.** Instant Messaging Grows Up // BBC Online. 2004 // <http://news.bbc.co.uk/2/hi/technology/3757297.stm>. Žiūrėta: 2005-05-12.

18. **Hay R. C.** Virtual Conversations: The Use of Internet-based Synchronous Chat in Basic Writing // Currents in Electronic Literacy. Nr. 7. 2003 // <http://www.cwrl.utexas.edu/currents/fall03/hay.html>. Žiūrėta: 2005-05-12.
19. **Orthmann C.** Strukturen der Chat-Kommunikation. Konversationsanalytische Untersuchung eines Kinder- und Jugendchats. 2004 // <http://www.diss.fu-berlin.de/2004/78/index.html>. Žiūrėta: 2005-05-12.
20. **de Vel O. Y., Anderson A., Corney M., and Mohay G. M.** Mining email content for author identification forensics. SIGMOD Record, 30(4):55--64. 2001. Žiūrėta: 2006-03-25.
21. **Corney M. W.** Analysing E-Mail Text Authorship for Forensic Purposes, 2003 // http://sky.fit.qut.edu.au/~corneym/papers/mit_thesis.pdf. Žiūrėta: 2006-03-25.

DIE TENDENZEN DER ENTWICKLUNG UND PERSPEKTIVEN DER KRIMINALISTISCHEN LINGUISTIK

Renata Ryngėvič*
Mykolas Romeris Universitāt

Zusammenfassung

In der Zukunft wird die kriminalistische Linguistik und die kriminalistische linguistische Expertise im Einzelnen in noch größerer Abhängigkeit von der allgemeinen Entwicklung des technischen Fortschrittes liegen.

Der Anwendungsbereich der Untersuchungen der geschriebenen Sprache erweitert sich, da die Produktion von handgeschriebenen Urkunden im allgemeinen abnimmt. Die kriminalistische Textanalyse, wie bekannt, beschäftigt sich meistens mit Computertexten (sowohl abgedruckten, als auch Texten, die im Computerprogramm aufbewahrt worden sind). In solchen Fällen sind auch die den Umgang des Textautors mit dem Computer (Computerprogramm, Korrekturprogramm) kennzeichnenden verschiedenartigen Fertigkeiten zu untersuchen. Die Berücksichtigung dieser Seite der schriftlichen Abfassung kann zusätzliche Hinweise über die Erfahrung des Autors bei der Produktion von Computertexten geben, die auch für die weitere Autoreneinschätzung von grundsätzlicher Bedeutung sein können.

Andererseits wird die kriminalistische Textanalyse durch die Möglichkeit der Computerkorrektur des Textes erschwert. Die Korrekturprogramme werden ständig verbessert. In solchen Fällen werden die autorspezifischen Merkmale aus dem Text entfernt, was die linguistische Textanalyse komplizieren kann.

Andererseits wird die Anwendung der kriminalistischen Linguistik auch durch die neuen Untersuchungsobjekte der kriminalistischen Textanalyse erweitert. So kann auch die relativ neue Erscheinungsform der Sprache – der sgn. *elektronische Diskurs*, d. h. die Sprache der Internetkommunikation, in den Kreis der Forschungsobjekte der linguistischen Textanalyse einbezogen werden.

Für die kriminalistische Untersuchung können auch die Merkmale des elektronischen Diskurses von Bedeutung sein. Die Sprache der Internetkommunikation hat die Eigenschaften sowohl der geschriebenen als auch der mündlichen Sprache.

Da der elektronische Diskurs sowohl die Merkmale der geschriebenen als auch der gesprochenen Sprache aufweist, sollen neue Untersuchungsmethoden auch in der kriminalistischen Textanalyse dazu entwickelt werden.

Hauptbegriffe: kriminalistische Linguistik, kriminalistische linguistische Expertise, elektronische Diskurs.

* Dozentin des Lehrstuhls für Kriminalistik, der Rechtsfakultät der Mykolas Romeris Universitāt, Doctor.